

Warszawa, 9 października 2007 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-564314-I/07/BB

00-090 Warszawa Tel centr 0-22 551 77 00
Al Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan

Piotr Woźniak

Minister Gospodarki

WARSZAWA

Pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na zagadnienie opłat związanych z odbywaniem aplikacji rzecznikowskiej, przygotowującej do zdobycia zawodu rzecznika patentowego.

Ogólną zasadą, dotyczącą różnego rodzaju szkoleń zawodowych, jest ich odpłatność. Dotyczy to także aplikacji zawodowych, których odbycie jest ustawowym wymogiem dla wykonywania określonych profesji. Odpłatność ta jest wymogiem oczywistym – w założeniu pokrywa ona koszty szkoleń i praktyk. Niemniej jednak nie powinna być ona ustalona na takim poziomie, aby stanowiła faktyczną barierę w dostępie do zawodu.

Z tych właśnie względów w przypadku aplikacji prawniczych wysokość opłaty ustala Minister Sprawiedliwości, na podstawie precyzyjnych wytycznych zamieszczonych w ustawie. I tak np. zgodnie z art. 76 b ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r., nr 123, poz. 1058 ze zmian.) Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej, określa, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty rocznej, kierując się koniecznością zapewnienia aplikantom właściwego poziomu wykształcenia, przy czym wysokość opłaty nie może być wyższa niż sześciokrotność minimalnego wynagrodzenia. Analogiczne rozwiązanie zawiera art. 32¹ § 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2002 r., nr 123, poz. 1059 ze zmian.) oraz art. 72 a § 3 ustawy z dnia z dnia 14 lutego

1991 r. - Prawo o notariacie (Dz. U. z 2002 r., nr 42, poz. 369 ze zmian.). Projektodawcy przyjętego rozwiązania podkreślali, iż „zapis ten ma chronić aplikantów przed koniecznością ponoszenia bardzo wysokich opłat za aplikację ustanawianych obecnie przez okręgowe władze korporacji (...), gdyż jest to obecnie jeden z czynników ograniczających dostęp do zawodu. Z drugiej strony środki uzyskiwane z opłat służyłyby, oprócz środków własnych korporacji, współfinansowaniu kosztów prowadzonego szkolenia” (druk nr 1694 Sejmu IV kadencji).

Opłaty za prowadzenie aplikacji ustala więc – w porozumieniu z samorządem – organ „zewnętrzny” w stosunku do korporacji, niezależnie od okoliczności, iż to właśnie organy samorządu organizują i prowadzą szkolenie aplikantów (zob. art. 38 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, art. 73 ustawy – Prawo o notariacie).

Natomiast ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 49 poz. 509 ze zm.) kwestię opłat reguluje w sposób szczątkowy. Artykuł 29 ust. 1 stanowi jedynie, iż na listę aplikantów może zostać wpisana osoba, która złoży oświadczenie o pokryciu kosztów aplikacji. Ustawa nie wskazuje, jaki organ powołany jest do określania wysokości opłaty za aplikację rzecznikowską. Trudno uznać, iż właściwą normę kompetencyjną dla tych ustaleń stanowi § 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 maja 2002 r. w sprawie przeprowadzenia konkursu o wpis na listę, organizacji szkolenia, wzoru listy i legitymacji aplikantów rzecznikowskich (Dz. U. nr 56, poz. 505 ze zmian.), który upoważnia Krajową Radę Rzeczników Patentowych do podania informacji (w ogłoszeniu o konkursie kandydatów na aplikację rzecznikowską) w przedmiocie wysokości i zasad ponoszenia przez kandydatów kosztów aplikacji.

W efekcie, Krajowa Rada Rzeczników Patentowych w uchwale z 9 czerwca 2005 r. dotyczącej regulaminu i szczegółowych zasad odbywania aplikacji, podjętej na podstawie art. 40 ustawy o rzecznikach patentowych, ustaliła własną kompetencję w tym zakresie: zgodnie z pkt 9 Regulaminu, opłaty za aplikację określa w drodze uchwały Krajowa Rada Rzeczników Patentowych.

Być może właśnie to rozwiązanie ma wpływ na fakt, iż obecnie aplikacja rzecznikowska jest szkoleniem najdroższym: koszt ten wynosi obecnie 30 000 zł za odbycie trzyletniej aplikacji, podczas gdy opłaty roczne w przypadku innych aplikacji (adwokackiej, radcowskiej i notarialnej) zostały określone na poziomie czterokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. nr 200, poz. 1679 ze zmian.).

Istniejąca sytuacja budzi uzasadnione niezadowolenie aplikantów rzecznikowskich, którzy sygnalizują ów problem w skargach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich.

W opinii Rzecznika, kwestia opłat za prowadzenie aplikacji nie powinna być pozostawiona uznaniu samego samorządu zawodowego. Takie unormowanie zawsze będzie oceniane w kontekście limitowania dostępu do określonego zawodu. Warto wskazać, iż rozwiązania przyjęte w przypadku regulacji opłat za aplikację radcowską, adwokacką i notarialną uwalniają korporacje od zarzutu nieuzasadnionego zawyżania kosztów szkolenia aplikantów.

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14 poz. 147 ze zmian.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie przedstawionego zagadnienia, i przekazanie swojego stanowiska w sprawie regulacji opłat za aplikację rzecznikowską.

*Zgromadzony w imieniu
Pana Rzecznika*